Број 212. У Новом Саду, у уторак 26. септембра 1900. Год. XXXV.

„Застава“ излази: сваки дан осим понедељника и дана за свецем

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе.“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Почетком октобра месеца ступа „Застава“ у четврту овогодишњу четврт и **излазиће** као и до сада **6 пута недељно**, а то је сваки дан осим понедеоника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. На сваки начин, имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овог листа, могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ народне бројеве од петка. Ти бројеви се удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје 4 круне годишње, а на три месеца 1 круна.

Иначе је цена „Застави“: 28 круна годишње, 14 круна на по године 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 потура на један месец.

По решењу средишњег одбора радикалне странке, чији је орган „Застава“, лист се никоме **не сме** давати на вересију.

У Новом Саду, 14. септ. 1900.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Због чега хоће патријарх Бранковић да сазове сабор.

Будимпешта 24. септембра.

Допустите да вам објасним због чега хоће патријарх Георгије да сазове сабор. И кад то учиним, онда ћете видети, да то његово сазивање сабора није друго, но одуговлачење сабора, управо спречавање његово. То је патријарх Георгије радио до сад, то исто ради и сад. Он је доследан и није ни од чега одступио.

Но да би ово разумели, потребно је да знате за један чин, и на мах ће вам бити све јасно. Мислим, не треба нарочито да истичем, како сам дознао за оно, о чему вам овде говорим из доброг извора.

Еле, Селова влада окретала је ствар Георгијеву са сваке стране и напослетку се уверила, да ту нема друге, но оставити да се ствари развијају својим природним током. И уверила се, да ма како се решавала та ствар, она мора кад-тад доћи пред сабор, било при коначном оверовљењу рачуна, било у виду интерпелације, било да стигну пријаве на сабор у виду жалбе. Нарочито је незгодно што су у питању чак и саборски трошкови и ни каквим софизмима не би се могло спречити, да сабор расправи ствар саборских трошкова, ако му то буде изгледало потребно. И ма да је влади било веома непријатно, да се та ствар потрза на сабору, ипак је напослетку дошла до уверења, да нема другог излаза, него да се сазове сабор и да је према приликама, једино тај пут коректан.

О овој владиној намери, био је извештен, разуме се, и патријарх Георгије преко својих људи. То му није годило. Све, све, само не сабора! У року између Ускрса и Духова идуће године, морао би безусловно да учини пријаву. Морао би хтео ил не хтео. Како би он ту пријаву пропратио, то је друга ствар.

Но ево се појавила мисао на меродавном месту, да то буде и раније. И патријарх Георгије учинио је све могуће, да то спречи. Истрчао је сам са изјавом, да ће пријавити сабор за идућу годину између Ускрса и Духова. Тим хоће да покаже, како он у ствари није против сабора и не боји се сабора.

Али, да би спречио ранији сазив сабора, у опште, да би онемогућио унапред сваки разговор о томе, он је удесио, да саборски одбор изабере један ужи одбор, који би припремио предлоге за саборски рад И тако мисли да се осигурао до пролећа. Јер је ето он унапред доказао, да би било излишно сазивати сабор раније, јер тај сабор не би имао шта да ради, предлози нису готови, а биће готови тек за сабор, који би могао бити између Ускрса и Духова.

Мислим, да је сад све јасно: И Георгијева промена фронта и одушевљење саборског одбора и писање „Српског Сиона“. А разуме се, и то сте ви добро уочили. „Пестер Лојд“ је већ потпуштен да ствара терен за то, да и на пролеће не буде сабора. А кад се спречи прво ранији сазив сабора и Георгије и чланови саборског одбора и „Српски Сион“ учиниће већ све могуће да спрече сазив сабора и до године између Ускрса и Духова.

Има у овој ствари још и других испреплетаних питања, но о том други пут, чим се поближе обавестим о неким питањима, која су веома занимљива. **В.**

Неспоразум у „српском клубу.“

Загреб, 23. септембра.

Наше загребачке новине пишу о некој поцепаности у „српском клубу“, а још се више говори о томе. Управо кажу, да је тек дошло до неспоразума, из ког се лако може изродити поцепаност, а све то због српског питања. Како говоре, некоји посланици из „српског клуба“ мисле, да треба одлучније затражити решење српских захтева, па ако се ни до чег не дође, онда да се кида са досадањом политиком, која се показала толико јалова. Други су бајаги противни овој политици, него траже, да се иде и даље мудро и не гине лудо, да се чека згода и време. Јер ко хоће да води умерену и опортунитетску политику, не сме да буде пргав. Ето то је од прилике оно, због чега је дошло до — неспоразума.

Многи држе, да је ово прост маневар И да је ова вест пуштена само за то у свет, како би народ увидео, да чланови српског клуба нису слепе присталице банове и не следују му по сваку цену. Него они мисле, раде и — одлучују. Па ако и надаље остане све по старом, онда да се каже: мислило се, договарало се и долазило је скоро до расцепа, па је напослетку ипак сваки увидео, да је најбољи досадањи пут и начин, јер ће се тим путем и начином на крају ипак доћи до цели.

Вероватно је, да од свега овога има нечег у ствари, али је истина и то, да су чланови српског клуба у веома незгодном положају, нарочито сад, кад избори нису више далеко. Чланови српског клуба били су пре нешто више од две године и сами зато, да се покрене српско питање. И нису бар осуђивали српски покрет, али је исто тако истина, да су се доцније уверили, да неће моћи ништа постићи лепим, па како нису хтели да опонирају, то су доцније радили, да се српски покрет заустави и угуши.

Но то им није више испало за руком

ПОДЛИСТАК.

Перзијски шах Музафер-ед-Дин.

Омиљеном господару перзијског народа, великом пријатељу силног господара братског нам руског народа, Николаја II., пријатељу руског и српског пријатеља, поноситог народа француског — прохтело се путовати и бела света мало нагледати. Априла 27. о. г. кренуо се на пут по Европи перзијски шах-ин-шах, краљ краљева, Музафер-ед-Дин, уз побожне молитве својих оданих поданика, да му то путовање буде сретно а још срећнији повратак у земљу му.

И док необични овај гост у велико путује по Европи, где га свугде камо стигне, дочекују како приликује његову чину и достојанству, да рекнемо и ми коју о њему, краљу краљева о престоници његовој Техерану и о његовој земљи и народу му.

Перзија је монархија у Азији. Она заузима велики део старе државе Аријане, а граничи на северу, према руском Кавказу, с реком Арас и Каспијским морем, на југу перзијским заливом и Арапским морем, на истоку Афганистаном и Белучистаном и на западу у јерменско-курдијским горама турским Курдистаном и Ирак Арабом. Површина Перзије износи 1,647.070 квадратних километара (29,912 кв. миља) и има око 8½ милијуна становника. Становништво се састоји из разних племена: Перзијанаца, Туркотатара Туркомана, Јермена, Несторијанаца, Халдејаца, Чивута, Курда, Арапа Цигана, Угнаца и др. Већином се састоји из тако званих Тацик, који су у Перзији од памтивека. Перзијанци су високи и јака телесна састава, а вере су скоро сви мухамедовске. Перзијски језик је индо-германског порекла и много је раширен на истоку. У погледу душевног развитка народ је већином на ниском степену, али је добре нарави и поштен. Али је знатно старо перзијско песништво и стари песници, као Фирдуси, Сади, Хафис, Џами, уживају и данас велико поштовање. И наука је Перзијанаца на ниском степену, и ако се доводе у земљу учитељи из Европе. Има приличан број школа (медреса) у којима се учи читати, писати, перзијски, арапски и турски језик, вештина у говору, песништво, математика, наука о здрављу, коран и морал. Од вештина је развијена архитектура. Чувени су перзијски ћилимови. Земаљски производи су: шеница, опијум, пиринач, памук, зејтин од руже, гума и др.

Главна варош и престоница перзијскога царства Техеран, лежи на висоравну. Пре 130 година беше престоница Испахан. Али како је ова варош далеко од суседних држава, Русије и Турске, то се један од старих краљева из династије Кацара, из које је пореклом и данашњи шах, преселио у Техеран. Техеран беше спочетка мално сеоце, а сад је варош од 140 хиљада становника. Око Техерана су лепа брда и планине. Ту је и снежник Дешавенд, који се диже у вис на 20.000 стопа.

Техеран је подељен на четири стране. Најлепша је она, где је лепа и угледна царска палата. Та четврт је као засебна варош, и има лепих зграда и дивних вртова. Улаз у царски двор чува велики топ и почасна стража. Са северне стране двора има балкон, где се шах показује народу на почетку сваке године. Уз двор је позориште, а мало даље кула »Вагахан«, одакле шахове госпође гледају разне народне свечаности.

Од осталих четврти најнечистија је јеврејска четврт То је права каљуга. Најживља је пак четврт тако звана »Стара варош«. Ова четврт има више тржишта, по којима врви по цео дан силан свет. Најзнатније тржиште је »Емиров базар«, где је смештена разна трговачка роба.

Четврти су обграђене зидовима, али то су јадни и жалосни зидови, да им мало треба, па да у каквој војни постану прах и пепео.

Из престонице своје кренуо се шах, као што рекосмо 27. априла о. г. Осим својих великаша, има је шах у својој свити два пука

И кад то не могоше спречити, онда су неки од њих вољно ил невољно, бар до некле и у нечем бранили српске захтеве. Изненадили су се. Бан их је тако хладно одбио е се јасно видело, да не рачуна више с господом члановима српског клуба.

То беше увод у оно, што је дошло доцније. Требовић, католички конгрес и слично. Званична политика, она политика, коју су негда спасли чланови српског клуба и којој и сад служе, окренули се најотвореније против Срба.

Разуме се, да под таквим приликама није могуће, а да се бар некоји чланови српског клуба мало не узнемире. Ако ни због чег другог, а оно због избора, који су у близини. Ствар је по њих доста тешка.

Могу ли они ћутати у новом саборском заседању и чинити се невешти? Ако ћуте и оћуте зло је. Но ако и опет што покрену, па поново наседну, шта онда? Онда им остаје или опозиција против владе, или ће изазвати још страшније огорчење у народу.

Свакојако има неколико чланова српског клуба, који су под овим приликама за одлучнији рад. Но њих је мало. А колика ће бити та њихова одлучност, показаће се. Она је врло сумњива. Није ово првина, да су поједини чланови српског клуба почели да се љуљају, но остали који морају да буду одлучни уз бана, одгнали су их и опет у — гомилу. Требало је да споменемо овај „покрет“ и ако је за сад слаб и не може му се приписати још икаква већа озбиљност. □.

Политички преглед.

Земаљски сабор. У данашњој седници угарског сабора на дневну су реду: Приспели дописи и утаначење дневна ред за седницу, што долази.

Ново председништво угарског горњег дома. Нови председчик горњег дома гроф Албин Чаки био је код председника министарства К. Села да уговори под којим ће формалностима примити председништво у горњој кући. А то ће се извршити у суботу, што долази. У тој седници прочитаће се краљево писмо, којим се разрешава старо председништво а именује ново, а потом ће гроф Чаки примити председништво. Ово ће се објавити доцније у званичном листу, а гроф Чаки је претог извештен зато, да може на време положити свој посланички мандат у доњем дому.

Босанске железнице. Председник угарског министарства, Коломан Сел, отишао је у суботу и опет у Беч на заједничко саветовање у ствари босанских железница. С њиме ће бити на саветовању и министри Хегедиш и Лукач.

Рат између Енглеске и Транзвала. Из Преторије стиже и опет непогодна вест по Енглезе. До јуче је још јављао Робертс у Европу, да се бурска војска разбегла, распрштала. Данас пак и опет јавља сам Робертс, како је једно енглеско оделење претрпело и опет једно изненађење. Генерал Кели Кени хтео је да изненади једно оделење бурске војске кодУлтфонтена, чо међу тим била је изненађена баш сама војска Кели Кенијева. Бури су били много јачи но што је Кели Кени мислио и после жестоке борбе, која је трајала пуна три сата, Кели Кени је повукао своју војску. Као што се види, Робертс је остао доследан својим досадашњим извештајима, јер кад год би Енглези извукли батина, увек би се јавило само о повлачењу. Међутим енглеским листовима то изненађење Кели Кенијево и то „повлачење“ његове војске, није баш ни најмање по вољи.

Рат између Кине и удружених сила.

До јуче је још изгледало, да је решење кинеског питања већ на прагу, а данас се већ гуди да је решење кинеског питања још врло далеко. Немачка штампа јавља, да се у немачким упливним круговима занимају опет са неком вратоломном екскурзијом. Како се кинески цар никако не враћа у Пекинг, већ је отумарао далеко у унутрашњост Кине, немачки упливни кругови изиђоше с тиме, да би требало учинити једну малу шетњу до Сиангфа и силом довести кинеског цара у Пекинг. Но та мала шетња не би била краћа од пруге Беч-Париз, јер од Пекинга до Сиангфа има само 1000 километара. И тај грдни размак превалити кроз земљу која је начичкана селима и варошима, и чији многобројни становници мрзе странце да их не виде. Ово би заиста био врло вратоломан покушај, и тешко да је и веровати, да је немачка влада и могла доћи на ову замисао. Па кад се узме још да је овај крај брдовит и савезничкој војсци још непознат, онда се може замислити, какве би војне спреме и колики материјал у људству и прибору требао, да се ова замисао оствари Оно до душе истина је и то, да ће Кина све дотле бити узбуркан везув, који сваког часа прети да излије ужасну ватрену лаву, до год се кинески цар не врати у Пекинг. Повратком његовим та би се лава бар за неко време стишала. Но како ствари стоје, кинески цар неће да се за сад враћа, ил може лако бити, да му и не даду да се врати. Било једно ил друго, главно је то, да савезницима неће преостати ништа друго, већ да преговарају са принчеви Чингом и Ли-Хунг Чангом, а да оставе кинеском цару, ил његовој околини, да се врати у Пекинг, кад хоће.

За што кинески цар не прими позив савезника и не врати се у Пекинг, то се има свакако приписати околностима у Кини и царевој околини. Но енглеска па и немачка штампа почеле су услед тога да пишу, како писмо кинеског цара немачком цару, није верно ни право, а ако је верно и право онда није искрено. Кинески цар док је писао помирљива писма дотле је прикупљао са свију страна кинеску војску и сад је већ толику војску искупио, да мисли е ће се успешно моћи одупрети савезницима. И по томе је решење кинеског питања још врло далеко.

Кретање Русије у Кини и опет је јако заплашило и заталасало политичаре у Енглеској и Немачкој. Из Тиенчина стигоше званични извештаји, да се Руси нису зауставили ни у Шанкхајквану, они пођоше и одатле даље, те продиру дуж обале у северо-источном правцу према Кинчу. То не могу да растумаче ни енглески ни немачки листови, јер се то никако не може да сложи са акционим програмом осталих сила. Та савезници су до сада са својим оружјем ишли само онамо, где се требали бранити општи културни интереси и ограничили се само на одбрану хришћана и странаца у побуњени крајеви. Али шта ће Руси у Кинчу, та овај је 400 километара удаљен од Такуа, тамо нема ни хришћана ни странаца, а та пруга не треба ни да се утврђује, јер не служи за повратак савезника. Но енглески листови пронађоше брже где лежи зец — ту је политика руска за Манцурију. Заузму ли Руси Кинчу, онда имају везану жељезничку везу од Ниучванга преко Шанкхајквана управо у Таку и Тијенчин, дакле непосредну везу са главном сибирском железницом, те би тако цела обала Голфа била уткана у руску интересну сферу. Енглески и немачки листови с тога строго опомињу да треба бодро пазити и строго рачуна водити о продирању руске војске у Кинчу.

Из овога свега најбоље се види, да је споразум међу велесилама још високо у ваздуху, а да је суревњивост сваког дана све већа.

Још плен није ни укроћен ни оборен а ловцима је завладао већ велики страх, да који од њих не залапи маснији залогај од другог, и ако сви обричу, да им није ни у сну пало, да траже каква ћара. Кинески се заплети још ни у Кини никако не расплећу, и затегнути конци њихови у Европи све се више мрсе и заплећу, и лако се може изврћи од кинеског питања, каково европско питање.

Вести из места и са стране.

О проневерама патријарха Георгија. „Србадији“ пишу из Потисја: „Опћине овог краја иду својим путем и подносе жалбе против запљене њихових благајна, епарх. адм. одбору. Оставимо их нека чине што треба, а ми прибележимо још нешто, што ће ствар расветлити. Колико смо дознали ово је у ствари: Многе опћине су биле запљењиване још под епископом Георгијем Бранковићем за саборске трошкове преко политичких власти и те су, колико смо до сада разабрали: Меленци, Кањижа, Иванда, Пардањ, Деска, Сириг и т. д. Политичне власти су тада слале новац епископу а сада се тај исти новац од њих поново тражи. Те опћине треба да од политичких власти набаве квите, јер ту саме опћине немају квите. Траг је лепо заваран, али кад се квите нађу ствар ће се рашчистити“.

Једна прослава. Госп. Душан Поповић, српски учитељ у Руми, навршује овога месеца 10 година од како управља збором српског певачког друштва у Руми, те чланове истог друштва у певању подучава. — Управа истога, ценећи његов заслужни 10-тогодишњи рад на пољу српске песме, решила је, да десетогодишњицу му, свечаним начином прослави дана 1. (14.) октобра о. г.

Освећење цркве. Малобројна српска црквена општина у оближњој Јабуци сазидала је себи нову цркву, пошто је стара црква при деоби допала Румунима. Јабучки Срби назидаше према својим приликама леп храм божји, и тиме су показали своју ревност у хришћанској вери. Та малена српска општи-

---

пешака, 500 коњаника, као личне гарде, 100 козака и ескадрон војне музике. Свега 2000 коњаника. Шах је путовао на отворени коли, а за њим су ишла кола с пртљагом, дворском послугом, камилама и мазгама. Цела пратња беше 7000 људи и 8000 коња. До границе испратио је шаха и његов харем. Путовало се веома полако 7000 километара прешло се за 25 дана Трошак путни од Техерана до границе износи скоро 2½ милијуна круна. Харем, један део послуге и сва војска, остала је на граници, да чека на повратак свога господара, који се упутио у Русију.

На граници Русије, дочекало је шаха нарочито изасланство руског цара. У Варшави је шах остао неколико дана да се одмори. Ту је руски народ приредио ванредан дочек, да се шах изненадио. И опште на целом путу, беше шах предмет нарочите пажње оних народа, кроз чије је земље пролазио. У држању је шах обичан и пријатан. Свакога отпоздрављ ољубазно. Улазио је у каване, играо крокета, у појединим малим трговинама куповао је разне предмете Сликао се на више места у разним положајима. Нишанио је на голубове, возио се на приватним колима, ишао је пешице и шетао се с каквим професорима или путницима. Воли лов и вртове. Воли децу. Особито поштује науку. На париској изложби накуповао је много уметничких, музикалних и електричних справа. Што је напредније и што узможе, рад је да оствари у својој земљи.

Од страних народа највоље Французе. Воли разноврсно одело. На челенци свог свечаног одела има дијамант што вреди до 20,000.000 круна.

У Паризу су шаха дочекали и одликовали много и народ и председник републике Лубе. А кад се нашао један несрећник побуђен да пуца на шаха, све се узбунило и зликовац је ухапшен.

Шах је био у Паризу 20 дана. Затим је био у Маријенбаду, где се купао неколико дана. После је био у Бечу, Будимпешти, одакле је преко Београда отишао у Цариград. После гостијења у Цариграду, вратио се шах поново у Србију, где је стигао у суботу у 5 сах. и 10 минута по подне. У Цариграду је дочекао шаха нарочити дворски воз, који га је донео у Београд.

У Београду је дочекао сјајно шаха сам краљ Александар, — сви представници грађанских и војних власти, војска, музика и силан народ. У вече у 7½ часова беше у двору краљеву свечан ручак.

Сви листови београдски поздравили су шаха са неколико искрених речи и усклицима: добро нам дошао.

Јуче у недељу око 9 сах. пре подне, пропутовао је шах нуз нашу варош на посебном возу за Русију. Воз је стао био на станици, где су многи присутни имали и опет част да виде необичног европског госта, а перзијског шах-ин-шаха краља краљева, Музафер-ед-Дина, којем и ми овом приликом желимо срећан пут у братску нам Русију. З. В.

на у опште лепо напредује, те издржава и своју вероисповедну школу. Јуче у недељу је свечаним начином освећена нова српска црква у Јабуци.

Румунска пропаганда. Читамо у „Родољубу“: У понедељак 18. о. м. имали су овде Румуни скуп за оснивање свог културног друштва за Вршац и околину, а уједно и за оснивање црквене општине. На челу тога румунског покрета стоји г. др. Петар Цепењаг, супруг умировљене српске учитељице, гђе Маре Мандукићеве. Против тог румунског покрета не бисмо имали ништа да кажемо, јер вршачка српска општина не прима Румуне у своју заједницу. Али како чујемо, г. Цепењаг купи и међу Србима потписе за прелаз у Румуне, те да је већ приличан број Срба уписао се за Румуне. Агитационо им је средство школски прирез, дакле говоре им, да ће се опростити плаћања школског прореза. Ми не можемо да верујемо, да ће се наћи Срба, који ће на тај влашки лепак наићи, али и ако су наишли, они ће се тргнути, те неће напуштати своје лепо српско име. Та и Румуни морају да издржавају своје свештенике и учитеље, јер и они не живе од ваздуха, а пошто их је мали број, то ће ти терети бити и већи. Међу тим др. Цепењаг нека остави Србе на миру, ако хоће овдашње Румуне да скупи у заједницу, нека га, ал нека се окане српског народа. Та он би најмање требао да чини, јер је од српског народа имао помоћи, док му је супруга била српска учитељица, те би требао на томе да буде захвалан. У осталом он се узалуд упиње, Србе у Вршцу неће поплашти, али ће направити раздор, од кога ће веће штете имати Румуни. Чујемо да је карансебешки епископ Попеа поручио Румунима у Вршцу, да ће им румунска банка дати новаца за зидање цркве, а они само да се постарају за издржавање свештеника, који свакако мора бити протојереј, јер где је седиште српског владике, ту мора бити румунски прота, који је доста учен. Овдашњи су се Румуни поцепали при избору свештеника, јер једни су хтели познатог агитатора проту Микљу из Новог Села, али имао је он и противнике. И прота Микља често тумара по Вршцу и тражи Румуне, само некако не може да их нађе у оноликом броју у каквом би желело његово влашко срце! Нашој би епархијској управи препоручили, да у вршачкој општини што пре успостави законито стање, те да и опет народ сам управља својим иметком и одлучује о својој судбини. Тада неће румунски агитатори ни толико моћи ровити по Вршцу.

Шахов накит. Накит, којим је шах на гала ручку код краља српског био окићен, преставља вредност од 80,000.000 динара. На црној ленти, коју је шах имао на себи, углављено је 24 великих бриљаната од по 98 карата тежине!

И опет неправда. „Родољуб“ пише: Наша црквена општина предала је магистрату, да од народа побира парохијал и школски прирез и понудила је у име награде чиновницима 400 круна годишње. Варошко представништво прихватило је ову понуду, али је изрекло, да варошки чиновници морају то да раде бесплатно, а 400 круна да се уносе у варошку благајницу. Против тог закључка уложио је уток варошки саветник, г. Бодри, као начелник порезног звања, на што је министар унутрашњих дела изрекао, да варошки чиновници нису дужни да побирају наш парохијал и школски прирез. То решење министрово није још ни објављено у представничкој седници, а магистрат је самовласно обуставио даље побирање парохијала и школског прореза, али за то није обуставио купљење црквеног прореза римокатоличке општине. Ми се надамо, да ће варошко представништво умети да упути магистрат, да он није самовластан господар у варошкој управи. Као што се види, нама се праве непрестано сметње. Немачка је већина одузела припомоћ српским школама, коју им је варош давала од постанка њихова; па и то није доста, него ето морамо још да плаћамо, што нам варошка управа прикупља школски прирез. И на то смо пристали, али и то није доста, него сад магистрат самовољно обуставља даље купљење парохијала и школског прореза! Ово је већ и сувише. Срби сносе две петине свих терета, па ако је тим чиновницима добро, кад отуда примају плату, онда не би требали да буду непријатељи Србима. Овде се јасно види, да се иде на то, да се онемогући опстанак српских вероисповедних школа. Али лакше господо! Срби ће знати, шта им ваља чинити за опстанак српских школа, па ма да им се чине сметње, и ма да румунска пропаганда хоће то да употреби у своју корист. Очекујемо пак од свих позваних фактора, да и овом приликом учине своју дужност.

Међународносни конгрес мира у Паризу. Познати поборник светскога мира Блох, поднео је извештај и опширан предлог, који је међународни конгрес у садањем свом заседању у Паризу једногласно и усвојио. Предлог је тај, да чланови конгреса испитају и у првом заседању поднесу своја мишљења о овим питањима: 1. Какве ће техничке и материјалне промене настати из будућих ратова, и какве ће им бити последице. 2. До каквог ће општег стања да доведе зависност народа једно од друго, која отима све већа маха. 3. Зар неће економски и финансијски преврати, које ствара рат, уништити и све резултате, који се овим ратом буду постигли и неће ли до краја ипак присилити владе да прибегну примирителном суду? Напослетку је конгрес позвао све пријатеље мира и истине, да саставе у једну споменицу своје уверење о овоме: Од каквог су утецаја рат и оружани мир по политичко, економско и социјално стање по народе.

Путовање перзијског шаха. У петак у вече био је перзијски шах гост бугарског кнеза у Софији. На свечану ручку, на којем је било 140 особа, наздравио је бугарски кнез шаху, а овај је одговорио на здравицу на перзијском језику. У 11 сах. у вече отпутовао је шах из Софије за Београд, камо је стигао у $^1/_2$6 сах. у вече. Шаха је пратила његова обична пратња, даље од бугарске границе пред њега су изашли српски министри и дворјани. Осим тога, ту беху још српски посланик у Цариграду Мијатовић и заступник српски у Бугарској, Јован Ђаја. На железничкој станици дочекали су шаха: краљ Александар с целим двором, сви министри, дипломатски кор, чланови државног савета, ђенералитет, виши чиновници и чланови београдске општинске управе. Уз звуке перзијске химне, сишао је шах са железничких кола. Оба владара су се врло љубазно поздравили. Кад су за тим обојица прошли и прегледали почасну компанију, сели су у дворска кола и одвезли се прво у хотел „Париз“, који је удешен за шаха. На улицама су стајали у реду војници и војна музика. Иза ових редова множина света. После кратког одмора, одвезао се шах са својом пратњом у краљев двор. Ту га је краљ приказао српској краљици Драги. За тим је био у двору свечан ручак.

„Славянскій Вѣкъ“. Под уредништвом др. Д. Н. Вергуна излази у Бечу (VIII./II. Bennogasse 22.) веома добро уређен часопис под горњим натписом. (Два пут недељно). Програм је листа, да „Славянскій Вѣкъ“ постане све славенски орган за заштиту славенских културних интереса, за распростирање руског језика и унапређење трговачки одношаја међу Русијом, Аустро-Угарском и државама балканског полуострва. У најновијем броју има „С. Вѣкъ“ уводни чланак: „Полусловенски Беч“. У том чланку износи, да у Бечу има 400.000 Чеха, 20.000 Словака, 30.000 Словенаца, 20.000 Срба и Хрвата, 20.000 Пољака, свега дакле око пола милијона Словена Кад се узму у рачун војници словенског порекла, онда се може слободно рећи, да је половина Беча славенска. За тим напада у чланку, што толики број Словена нема ни својих цркава ни својих школа, и да се ческа школа Коменски се већ десетинама година узалуд бори да добије право јавности. Писац тог чланка ипак држи, да у Бечу имају само Словени будућности.

Катедра словенскога језика у Кристијанији. У свеучилишту Кристијанији, у Норвегији, није досада било засебне катедре словенских наречја, и тај предмет предавао је тамо доценат Алаф Брок. Сада је Брок добио звање професора словенскога наречја и посебице рускога језика. 30. августа нови професор држао је приступно предавање о древној словенској култури и о друштвеном развитку словенских народности. Професор Брок летос је предузео научно путовање по јужним словенским земљама, јер за изучавање историје јужних Словена он је посветио много својега времена и труда. Његово приступно предавање није носило карактер суха излагања научних чињеница, него је било врло живо, и слушаоци су га слушали са великом пажњом.

Народне пословице из Сретачке Жупе. Једно мацање скупо плаћање. — Пусто млеко и пси лочу. — Јефтина чорба кисела. — Голо здравље жива болест. — Чист рачун братска љубав. — У сиромаха ћеш се угостити, а у богатог сеира нагледати. — Са својим једи и пи, али есапа немај. — Ако лаже баба, трап (стрина) не лаже. — Узајам се и говеда лижу. — Немам мараму главу да вежем, те свету уста. — На чијим се колима возиш, томе и песму појеш. — Ако бије гоч (бубањ) у комшије, доће и код тебе. — Тута смрче на унуче. — Најбољу крушку свиња изеде. — Од сокола ут (буљина) а од ута соко. — Гладан се ни на очев гроб не иде. — Од туђина нема врућина. — Да је срећна Јаглика узео би је владика.

Болести као препрека браку. У последње време подижу се јако гласови у Сједињеним државама Сев. Америке против склапања бракова између лица, која пате од тешких болести, што се лако и на потомство преносе. И већ су у томе постигнути неки успеси. Тако је у државама Пенсилванији и Маса Хусети забрањен брак јектичавима, падавичарима и сифилистичким лицима и онима, који се стално опијају. У држави Тексасу забрањено је венчање само оним лицима која пате од падавице, док се у Охију и Мариналду спрема закон, којим ће се забранити и јектичавима, пијаницама, сифилистичарима ступање у брак. У Америци се дакле дошло до потпуног убеђења, да је пијанство у погледу наследности исто тако опасно као и друге неке опасне и заразне болести, као јектика сифилис итд. — и ово је потпуно истинито. Са овим ограничавањем брака учињен је у Америци велики напредак, којим ће нема сумње, утицати повољно на живот и здравље народа. У Европи се још ништа не предузима законодавним путем против овога зла, полазећи са начела: да се ником не сме ограничавати слобода за брак законом; док Америчани, који цене слободу ако не и више а оно бар толико колико Европљани, налазе да се и ово може довести у склад са законом.

Утакмица бициклиста. Јуче у недељу, приредило је новосадско удружење бициклиста међународну утакмицу. И ако није било толико страних да се такмаче, то је ипак занимљива била ова утакмица. У главној утакмици учествовали су и Дарко Рибникар из Београда, Ференц Пап и Винко Ферковић оба из Будимпеште и Јован Сарић из Суботице. Одмах у почетку трке одустао је Дарко Рибникар, јер га је ухватио грч. Први је дошао Ференц Пап, за њиме Ферковић и Сарић. Утакмица је ова била на 10.000 метара.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 25. септембра.

Будимпешта. Шах је инкогнито овамо стигао.

Беч. На заједничкој министарској конференцији постигнут је потпун споразум у начелном питању о босанским жељезницама.

Пекинг. Јапанске чете почеле се да повлаче одавде.

Будимпешта. (Сабор.) Председник Перцел подастро је разне поднеске. Прочитао је одлуку краљеву у ствари квоте — Кошут тражи да се ова стави на дневни ред, да би се могло испитати, да ли је она према закону. — Министар-председник изнео је нове предлоге о програму саборског рада. — Радовски пожурује предлоге о инкомпатибилитету. — Мин. председник наглашује, да одбор још није готов, но и његова је жеља, да се још за ове периоде то питање сврши. Сабор усваја одговор његов. Идућа седница у среду.

Шангхај. Држи се за могуће, да ће Кинези напасти на Шангхај. 8000 кинеских војника марширају са севера на југ, да се сукобе са савезничком војском, која се тамо искупила.

Тиенчин. Ли-Хунг-Чанг отпутовао је у Пекинг.

Брисел. Када се краљ са принцом Албертом и женом враћао са берзе у двор, покушала је група социјалиста да продре до краљевских кола, но полиција их је у томе спречила. Два социјалисте су затворене, што су викале: Живела анархија!

Трговина.

Званичне забелешке будимпештанске берзе.

23. септембра (6. октобра) 1900.

Пијаца је мртва била. Продато је за 18.000 метерски центи. Цена је остала непромењена.

Пшеница банатска, нова, каквоћа по хектолитру од 76· до 78· цене од 50 килограма од 7 кр 45 пот. до 7 кр. 80 п. потиска нова, каквоћа по хектолитру од 76 до 80 цена од 50 килограма од 7 кр. 35 пот. до 7 кр. 90 п.; пештанска, нова, каквоћа по хект. од 76 до 80, цена од 50 килограма од 7 кр. 25 пот. до 7 кр. 75 п.; бачка, нова какв. по хкл. од 76 до 77, цена од 50 кр. од 7 кр. 50 п до 7 кр. 70 п.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 6 кр. 80 п. до 7 кр. 05 пот.

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 5 кр. 50 п. до 6 кр. 10 п.

Зоб, цена од 50 кгр. од 5 кр. 30 п. до 5 кр. 50 н.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од 6 кр. 40 п. до 6 кр. 50 п.

Репица, цена од 50 кгр. од 13 кр. 50 пот. до 14 кр. — пот.

Проја, од 5 кр. 70 п. до 5 кр. 80 п.

Маст, 50 кгр. 61 кр. — п. до 61 кр. 50 п.

Сланина, 49 кгр. 52 кр. 50 п. до 53 к. — п.; сушена — кр. — пот. до — кр. — п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од — кр. — п. до — кр. — п.; славонски пекмез 50 кгр. — кр. — п. до — кр. — п. српски пекмез 18 кр. — п. до 18 кр. 50 п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 47 п.
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 27 п.
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	113 кр. 95 п.
Угарска крунска рента	89 кр. 75 п.
Аустријска златна рента	114 кр. 70 п.
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	118 кр. 27 п.
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	242 кр. — п.

ИЗАШАО ЈЕ ИЗ ШТАМПЕ:

„РАД“,

СРПСКИ НАРОДНИ ВЕЛИКИ КАЛЕНДАР

СА САВРЕМЕНИМ СЛИКАМА

ЗА ГОДИНУ 1901.

ИЗДАЊЕ „РАДА,“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА ЗА ИЗДАВАЊЕ СРПСКИХ КЊИГА и НОВИНА у РУМИ

На корицама је израђена дивна слика, у 12 боја, која представља рад. Ова је слика рађена у једном од првих светских завода у Прагу.

КАЛЕНДАРСКИ ДЕО овога календара израђен је најбрижљивије. Нарочито су унешени и Срби свеци, које наш народ светкује Изнете су пасхалије, које су за свештенике, учитеље и појаче врло потребне. Има расправа о хришћанским календарима, па и о најновијем предлогу, за поправку календара. **Пољопривредни** календар израђен је веома опширно и прегледно од Ђоке Михајловића. На место „знаменитих година“ има у овом календару два чланка: „О знаменитим догађајима у Срба“ и „О знаменитим догађајима светским“ од професора М. Ђ.

Има бројних података о Србима и забележене су све црквено-школске автономне власти у карловачкој митрополији, као и православне црквене власти у земљама где Срби живе и т. д.

ИЗ ЗАБАВЕ има у овом календару **Песме:** „Рад“, од —ша. — „Цвет лепши од најлепшег“, од Змајове. — „Чудноват гост“, од Змајове. — **Приповетке, слике и цртице:** „Отровнице“, од Т—ћ. — „После заузећа Сарајева“, из записника протопоп Недељка. — „Учитељу прокуни!“ од Драг. Илијћа. — „Полудео баштован“, од —ша. — „Доле с кола“, од —ша. — „Зашто морамо умрети?“ од Гребострека. — „Неколико пословица“, прибележио Змајова.

Из политике: „На прагу двадесетог века“, од Јаше Томића.

Из воћарства: „Корист од воћарства“, од Ђоке Михајловића. — „Важније напомене о неговању воћа“ (са сликама), од Ђоке Михајловића, уредника „Баштована.“

Из науке о васпитању: „Прва и најсветија задаћа“, од Кузмана Миловановића учитеља.

Из права: „Пркос-процеси“, од дра Миливоја Бабића.

Из историје: „Буна 1848.—1849. год. у Срему.“ (Из записника проте Адама Моловића.) Написао поп Стеван Моловић.

Из црквених прилика: „Православље у XX. веку.“ Написао поп Божа.

Из животописа: „Шта нам ради др. Светозар Милетић?“ од К. Л.

Из виноградарства и подрумарства: „Како да подигнемо винограде на америчкој подлози?“ од дра Бранка Илијћа. — „Како се лече болесна бурад?“ од дра Бранка Илијћа.

Из пчеларства: „Какву корист имамо од пчеларства?“ од дра Жарка Миладиновића.

Из астрономије: „Какво ће бити време године 1901.?“ По научном рачунању професора Зенгера.

Из автономије: „Реч две о нашој народној црквеној автономији“, од дра Жарка Миладиновића.

Из народног здравља: „Стезање струка“ (са 4 слике.) — „Две три о зарази“, од дра Славка Милетића

Из задругарства: „О задругарству ратарском, занатлијском и трговачком.“ Написао Народни пријатељ. — О „Раду“, деоничарског друштва за издавање српских књига и новина, од —ић.

Корисне белешке.

Вашари су израђени веома исцрпно и распоређени су **по месецима.** Ван тога има: поштанска тарифа, тарифа за брзојаве, лествица за жигове, итд.

СЛИКЕ.

У календару „Раду“ има осим 12 слика из воћарства још 65 укусно израђених савремених слика.

Велика насловна слика је: Др Светозар Милетић са своји унуци.

Из Угарске, Хрватске и Славоније има слика: Франц Фердинанд, насљедник престола и супруга му књегиња Софија Котек. — † Ђока Димитријевић, српски родољуб. — Портал манастира Крушедола. — Гроб књегиње Љубице. — † Адам Моловић, прота вуковарски. — Српска православна црква у Сантову. — Кућа у Мошорину у којој се родио Др. Светозар Милетић.

Из Србије има: Краљ Александар I. и краљица Драга. — Брод српског бродарског друштва: Цар Никола II. под београдским градом. — Неколико угледних радикала, које је осудио преки суд г. 1899. због иванданског атентата и увреде величанства, а сада ослобођени даљег издржавања казне. (То су ликови: Проте Милана Ђурића, Стојана Протића, пуковника Влајка Николића, Љубе Живковића, Ивана Павичевића, Косте Таушановића, др. Боже Марковића, др. Миленка Веснића, Добре Ружића, Милана Марковића, др. Милована Миловановића). — Стеван Тодоровић, сликар.

Из Црне Горе има: Црногорски кнез Никола I. и кнегиња Милена. — Задужбина кнеза Николе: Храм св. Василија Великог у Никшићу. — Црногорско свештенство све три вере.

Из Босне и Херцеговине има: Српски народни представници Босне и Херцеговине. — Дочек мухамеданске депутације у Мостару 7. јула 1900. г.

Из Далмације и Боке Которске има: Герасим Петрановић, владика боко-которски — Др. Душан Бањак, посланик на аустријском државном сабору.

Из Русије: Александар Васиљевић Суворов, славни руски војсковођа. (Приликом стогодишњице). — Гроф Толстој у радионици.

Из Чешке: Чеси, пријатељи српског народа: Јосиф Холечек. Професор Екерт Др. Слама Др. Грегер. Јан Кафтан. Др Херолд.

Из Италије: Талијански краљ Виктор Емануел. — Талијанска краљица Јелена, кћи кнеза Николе црногорског.

Из Транзвала: Десет бурских Југовића са својим старим бабом. — Енглези вуку топове на брдо — Павле Кригер, председник транзвалске републике. — Енглеска локомотива, обвијена једецима против бурских топова — Жубер, бивши заповедник Бура. — Луј Бота, садањи заповедник Бура.

Са париске изложбе: Мост руског цара Александра II. — Главни улаз у изложбу. - Угарски павиљон — Павиљон Србије. — Павиљон Босне и Херцеговине. — Руско-сибирски павиљон. — Транзвалски павиљон. — Покретни торањ.

Из Кине: Чу-Си, удова кинеска царица. — Квангсиски цар. - Ли-Хунг Чанк, вицекраљ од Квантунга. — Кинези прикуцавају објаву, да се по убијају странци у Кини

Ван тога има још слика: Јована Гутенберга, проналазача штампе. О стезању струка 4 слике. (Међу њима костур женскиње, која је стезала струк и костур женскиње, која никад није стезала струк). — Српски проналазак: Справа за кљукање гусака

Све ове слике протумачене су опширно у опису слика од Косте Брадваровића, тако, да онај који чита те описе, има слику најважнијих догађаја из 1900. године.

Календар „Рад“ је штампан на финој хартији у формату највећих наших календара, а износи преко 10 штампаних табака, 162 стране, осим огласа.

ЦЕНА МУ ЈЕ 1 КРУНА. Препродавци, који узму већи број календара, имају рабата 33% или сваки трећи календар. Но поштарину плаћају они.

Са поруџбинама се треба обратити на потписаног у Нови Сад.

У Новом Саду, крајем септембра 1900. год.

КОСТА ЛЕРА,

главни повереник деон. друштва „Рада“, за издавање срп. књига и новина.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.